

Opdracht VnK (Vereniging van Nederlandse Korenorganisaties): van VAR naar wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties

Het afschaffen van de VAR (Verklaring Arbeids Relatie) op 1 mei 2016 en het invoeren van de wet DBA (Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties) heeft consequenties.

Wat die consequenties zijn en wat het advies is heeft de VnK voor u uitgezocht (op basis van de huidige informatie).

Onderstaand advies is tot stand gekomen in overleg met de jurist Ton Lamers en fiscaal econoom Dick Molenaar, het Kunstenaarscontractbureau van de KCZB en het servicebureau KBZON.

Het advies bestaat uit:

- een beschrijving van “het zangleven na de afschaffing van de VAR” door jurist Ton Lamers
- aangevuld met “Hoe werkt de artiestenregeling na 1 mei. Alternatieven na afschaffing van de VAR” door fiscaal econoom Dick Molenaar van All Arts
- met afsluitend een conclusie met adviezen voor solist-dirigent-repetitor en begeleidingsgezelschap

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met de bureaus KCZB (www.kczb.nl) of KBZON (www.kbzon.nl)

VnK
20161115
www.nederlandsekorenorganisaties.nl

1. Het zangleven na afschaffing van de VAR

Door: mr. dr. A.H. Lamers

Het zal u niet zijn ontgaan. Per 1 mei 2016 is de VAR afgeschaft. Ook in de muziekwereld heeft dat grote gevolgen. In dit artikel zal nader worden ingegaan op de gevolgen van de afschaffing van de VAR vanuit het perspectief van de korenorganisaties in Nederland. Allereerst zal worden samengevat welke werking de VAR tot 1 mei 2016 had. Daarna zal de nieuwe regeling, die van de modelovereenkomsten, worden geschetst vanuit vier perspectieven. Te weten:

1. Het perspectief van de solist
2. Het perspectief van de dirigent
3. Het perspectief van de repetitor
4. Het perspectief van een begeleidingsgezelschap

In deze bijdrage poog ik een inzicht te geven in de achtergronden van de vraag waar op te letten als een gezelschap de diensten inhuurt van muziekprofessionals. Naar mijn idee is er niet één oplossing in de zin dat uw korenorganisatie een voorbeeldovereenkomst verstrekt waarop u blind kunt varen. Het nieuwe systeem van modelovereenkomsten is daarvoor nog lang niet goed uitgetest. Ook de wetgever acht de komende periode als een proeffase. Het is naar mijn idee dus beter op hoofdlijnen te begrijpen hoe zakelijke relaties met professionele musici dienen te worden ingericht dan blind te varen op modellen. De kennis om in te kunnen schatten of een model of zelf opgestelde overeenkomst de toets der kritiek kan doorstaan als de fiscus vragen stelt over de aard van de arbeidsrelatie, geeft meer houvast om de relaties met de professionals op een voor alle partijen (gezelschap, professional en fiscus) heldere en werkbare wijze in te richten.

De werking van de VAR tot 1 mei 2016, het historisch perspectief

De VAR (Verklaring Arbeidsrelatie) zoals deze tot 1 mei 2016 bestond was een fiscaalrechtelijke figuur die bedoeld was om duidelijkheid te verschaffen met betrekking tot de vraag of een persoon vanuit fiscaal perspectief bij zijn opdrachtgever in loondienst was of niet. Met dat “in loondienst” wordt bedoeld of de opdrachtgever ten opzichte van de opdrachtnemer inhoudingsplichtig was. Plat gezegd ging het dus uitsluitend om de vraag of een opdrachtgever loonbelasting en premies werknemersverzekeringen moest betalen terzake van de persoon die voor hem werkte.

Op grond van art. 1 van de wet op de loonbelasting is de opdrachtgever ook inhoudingsplichtig voor “artiesten”¹. De opdrachtgevers van artiesten zoals koren die een solist inhuren zijn dus in beginsel inhoudingsplichtig ten opzichte van die solist. Die inhoudingsplicht brengt een (kostbare) administratie met zich. Alleen al vanuit die gedachte zit een opdrachtgever van een artiest, zoals bijvoorbeeld een oratoriumvereniging, niet te wachten op het “verlonen” van artiesten. Daar komt nog bij dat ook de solisten er soms belang² bij hebben om niet te worden verloned maar om als ondernemer ten opzichte van de opdrachtgever te kunnen handelen.

De VAR kon de inhoudingsplicht doorbreken en zo werd het zaken doen tussen bijvoorbeeld gezelschap en solist veel eenvoudiger. De solist kon, indien deze over een VAR³ beschikte, deze bij zijn factuur overleggen en daarmee zijn of haar opdrachtgever werk en kosten besparen. Overigens hebben muziekorganisaties niet zelden een eigen verloningsbureau waar het verlonen van solisten die geen VAR hadden werd ondergebracht.

De figuur van de VAR was echter niet alleen bedoeld voor artiesten maar voor alle opdrachtgever-opdrachtnemerrelaties waarin geen sprake was van een normale dienstbetrekking op grond van een arbeidsovereenkomst. De wetgever is echter tot afschaffing van deze figuur overgegaan omdat in de

¹ Daaronder vallen ook musici hoewel zij niet zelden een hekel hebben aan het woord artiest maar het is nu eenmaal juridisch feit dat ook musici artiesten zijn.

² Zij kunnen belang hebben bij de fiscale voordelen van het ondernemerschap zoals de vrije kostenafrek en de zelfstandigenafrek. De zelfstandigenafrek is overigens geen lang leven meer beschoren.

³ Met status “winst uit onderneming”

praktijk niet zelden misbruik van de VAR werd gemaakt door de VAR ook in te zetten om een echte dienstbetrekking op grond van een arbeidsovereenkomst te voorkomen. Werknemers werden dan gedwongen een VAR te hebben waardoor werkgevers poogden onder de gevolgen van een arbeidsovereenkomst weg te komen. De wetgever heeft dat oneigenlijk gebruik een halt willen toeroepen en daarom de VAR afgeschaft.⁴

De wetgever heeft bij het afschaffen van de VAR echter over het hoofd gezien dat de VAR uitstekend werkte om de werking van art. 1 van de wet op de loonbelasting met betrekking tot artiesten te beteugelen. Bovendien was er voor invoering van de VAR begin deze eeuw een speciale regeling voor artiesten in de vorm van de zogenaamde “zelfstandigheidsverklaring artiesten” die een met de VAR vergelijkbare werking had.

Inmiddels heeft de wetgever een nieuw systeem ingevoerd, het systeem van de modelovereenkomsten. De gedachte daarachter is dat partijen (opdrachtgever en opdrachtnemer) zelf verantwoordelijkheid moeten nemen⁵ als het gaat om de vraag of er sprake is van een arbeidsovereenkomst/dienstbetrekking tussen partijen of niet en terzake de wijze waarop zal worden samengewerkt dit duidelijk vastleggen. De belastingdienst heeft modelovereenkomsten vastgesteld waarvan partijen gebruik kunnen maken.⁶

Tot slot van deze paragraaf wordt opgemerkt dat het nog valt te bezien of het systeem van modelovereenkomsten zal voorkomen dat partijen pogen een gewone dienstbetrekking te voorkomen. Evenals bij de VAR kan zo'n overeenkomst worden opgesteld maar dat garandeert niet dat partijen zich vervolgens ook naar de letter en geest van de overeenkomst zullen gedragen.

Het perspectief van de solist

Indien een koor een solist voor (een) enkele repetitie(s) inhuurt is de opdrachtgever op grond van art 1 Wet LB verplicht de opdrachtgever van een artiest⁷ de gage die voor deze dienst wordt betaald te “verlonen”. Dat betekent dat de opdrachtgever loonheffing moet inhouden en premies werknemersverzekeringen moet betalen. Zeker nu het om een incidentele prestatie gaat komt zulks onverwacht over. Men zou denken dat een artiest vanwege het incidentele karakter van zijn werkzaamheden en de vele wisselende opdrachtgevers automatisch ondernemer is ten opzichte van zijn of haar opdrachtgever maar dat is aldus vanuit fiscaal perspectief niet zo. De wetgever heeft dat zo gewild om de artiest ook toegang te geven tot sociale zekerheid. De laatste decennia kon men de hoofdregel van art 1 Wet LB eenvoudig omzeilen indien de artiest een VAR (winst uit onderneming) kon overleggen. Nu de VAR is afgeschaft kan dat niet meer en moet gebruik worden gemaakt van een (model-) overeenkomst. Strikt juridisch genomen is dat een onbegaanbare weg omdat fiscale wetgeving nu eenmaal van “openbare orde” is waarvan niet op grond van een overeenkomst van kan worden afgeweken.⁸ Nu denken niet-juristen niet zelden dat een overeenkomst een stuk papier met regels/afspraken en handtekeningen is. Dat is een onjuiste voorstelling van zaken. Een overeenkomst komt tot stand door aanbod en aanvaarding, daar is feitelijk geen papier bij nodig. Het is natuurlijk wel zo dat een mondelinge overeenkomst moeilijker bewijsbaar is dan een schriftelijke maar als het erom gaat duidelijk te zijn over de inhoud van de overeenkomst is het voldoende dat de overeenkomst op papier staat en dat kan ook achteraf als de overeenkomst er alleen toe strekt om aan de fiscus te bewijzen dat er sprake is van ondernemerschap. Het is dan voldoende dat de solist op de (achterzijde van de) factuur de overeenkomst afdruckt (indien per mail op de tweede pagina

⁴ Wet Deregulatie Beoordeling Arbeidsrelaties

⁵ Te toetsen aan de wet m.n. art. 7:610 e.v. BW en art. 7:400 lid 2 BW.

⁶ Let op: de belastingdienst bepaalt niet of er sprake is van een arbeidsovereenkomst of niet. De belastingdienst kan hoogstens vaststellen dat er sprake is van een arbeidsovereenkomst/dienstbetrekking vanuit fiscaal perspectief en dat de opdrachtgever/werkgever dus inhoudingsplichtig is. Of iemand vanuit civiel perspectief in dienstbetrekking is kan alleen door de burgerlijke rechter worden vastgesteld.

⁷ Een artiest iemand die een direct of indirect door het publiek waarneembare artistieke prestatie levert. Een musicus is dus naar juridische maatstaven een artiest.

⁸ Deze materie laat ik hier nu even rusten.

van het document). De overeenkomst dient duidelijk te maken dat de solist het ondernemerschap beoogt en aan de voorwaarden daarvoor voldoet. Goede voorbeelden staan op www.allarts.nl en www.lamersrozendal.nl

Het perspectief van de dirigent

Een dirigent werkt niet zelden voor een langere periode ‘vast’ voor een muziekgezelschap. Het is in de doctrine daarbij de algemene opvatting dat daarbij de dirigent (inhoudelijk) niet onder gezag van het (bestuur van het) gezelschap staat en er dus geen sprake van een dienstbetrekking is.⁹ Het volstaat dus dat gezelschap en dirigent een modelovereenkomst sluiten waarin zij nadrukkelijk overeenkomen dat zij geen dienstbetrekking beogen. Uit een dergelijke overeenkomst moet duidelijk blijken dat er geen gezagsverhouding tussen dirigent en het (bestuur van het) gezelschap bestaat. Dat wil zeggen dat duidelijk is dat de dirigent de (inhoudelijke-) leiding heeft. Bedingen waarbij ‘toestemming van het bestuur vereist is’ of waaruit op andere wijze blijkt dat het bestuur leiding geeft aan de dirigent zijn daarbij dodelijk en dienen te allen tijde te worden vermeden. Verder is het van belang dat uit de overeenkomst blijkt dat de dirigent meerdere opdrachtgevers als ondernemer heeft (of wil hebben) en de andere opdrachtgevers min of meer gelijkwaardig zijn qua omvang in tijd en geld. Het gaat er dus om dat uit de overeenkomst duidelijk blijkt dat er sprake is van ondernemerschap door de dirigent. Goede voorbeelden staan op de hiervoor genoemde websites. Zie hierna een uitgebreid overzicht van de indicatoren met betrekking tot de vraag of er sprake is van ondernemerschap ten opzichte van de opdrachtgever.

Het perspectief van de repetitor

De relatie tussen een gezelschap en een repetitor, vaak een pianist of organist, is lastig. Strikt genomen staat de repetitor altijd wel onder gezag van iemand. Is het niet het bestuur dan is het wel de dirigent en alsdan is er altijd sprake van een dienstbetrekking hoe klein de omvang van die dienstbetrekking ook is. Van de andere kant is het natuurlijk wel goed mogelijk dat een repetitor ondernemer is als hij bijvoorbeeld een gemengde praktijk als repetitor, solist en docent heeft en al die opdrachtgevers gelijkwaardig en wisselend zijn. In de praktijk worden met de repetitor niet zelden overeenkomsten gesloten vergelijkbaar met die van een dirigent. Mijns inziens moet dat ook kunnen omdat de vraag of er sprake is van een dienstbetrekking een holistische benadering/mix van de indicatoren betreft. Deze indicatoren zijn: gezag (de vraag of de ondernemer verplicht is de inhoudelijke aanwijzingen van de opdrachtgever op te volgen), duur van de overeenkomst, het aantal uren dat de ondernemer jaarlijks aan zijn onderneming besteedt,¹⁰ het aantal verschillende opdrachtgevers, de vraag of de ondernemer de overeengekomen werkzaamheden door een ander kan laten verrichten, het ondernemersrisico, de vraag of anderen vergelijkbare werkzaamheden als die met de ondernemer zijn overeengekomen in loondienst verrichten, de vraag of de ondernemer de werkzaamheden voorheen bij dezelfde opdrachtgever/werkgever in loondienst verrichtte, de vraag of de ondernemer wordt doorbetaald in de vakantie of in het geval van ziekte en de vraag of de werkzaamheden overwegend worden verricht voor één opdrachtgever. Daarbij wordt opgemerkt dat aan de gezagsvraag meer gewicht toekomt dan aan de andere vragen vanwege het feit dat deze als “kerncomponent” wettelijk is verankerd in het Burgerlijk Wetboek. Het is dan ook met name de gezagscomponent die in het geval van een repetitor naar mijn idee een risicofactor is. Staat daar tegenover dat de repetitor op de meeste van de andere indicatoren positief als ondernemer kan worden aangemerkt, dan moet het ook mogelijk zijn dat de repetitor zijn werkzaamheden voor een (amateur-) muziekgezelschap als opdrachtnemer en niet als werknemer verricht.

⁹ Zulks is m.i. zeker voor discussie vatbaar maar deze materie laat ik hier nu rusten.

¹⁰ Het kan niet anders dan dat deze indicator zal komen te vervallen als de wetgever de zelfstandigenaftrek en startersaftrek zal afschaffen.

Het perspectief van een begeleidingsgezelschap

Met name koren maken voor concerten gebruik van begeleidingsgezelschappen. Om te voorkomen dat per begeleider individueel een regeling (overeenkomst) moet worden getroffen teneinde de artiestenfictie van art. 1 LB te omzeilen, is het niet ongebruikelijk dat die taak wordt verlegd naar de leider van het gezelschap of (beter) de rechtspersoon die het gezelschap exploiteert. Zoiets kan echter niet op eigen gezag, daarvoor is toestemming van de belastingdienst vooraf vereist. Zulks wordt alsdan vastgelegd in een door de belastingdienst afgegeven "inhoudingsplichtigenverklaring". De drager van een dergelijke verklaring kan dan aan zijn of haar opdrachtgever (het koor) bewijzen dat hij bevoegd is om de fiscale afhandeling "over te nemen" van de opdrachtgever. Het is van belang dat de opdrachtgever een kopie van de inhoudingsplichtigenverklaring in zijn administratie bewaart. Als dan achteraf blijkt dat de leider van het begeleidingsgezelschap of de rechtspersoon die het begeleidingsgezelschap exploiteert zijn of haar verplichtingen jegens de fiscus niet is nagekomen dan is het koor dat het begeleidingsgezelschap heeft ingehuurd gevrijwaard van ketenaansprakelijkheid.

Tot slot

Als eerste slotopmerking wil ik nogmaals mijn zorgen uitspreken over de bestendigheid van het nieuwe systeem van modelovereenkomsten. Het bezwaar van de VAR was dat het systeem eigenlijk "lek" was. De aanvrager deed op het aanvraagformulier voorkomen alsof alle relaties met zijn opdrachtgevers volledig ondernemerschap indiceerden maar in de praktijk was zulks niet zelden niet het geval. Eenvoudig gezegd gedroegen opdrachtgever en opdrachtnemer zich ten opzichte van elkaar nogal eens als werkgever en werknemer. Dat leverde de werkgever/opdrachtgever veel op in die zin dat hij zo op relatief veilige wijze de fiscale gevolgen van een dienstbetrekking kon ontwijken omdat de VAR (WUO) van de opdrachtnemer/werknemer hem vrijwaarde.¹¹

In het huidige systeem zijn opdrachtgever en opdrachtnemer samen verantwoordelijk gemaakt voor de inhoud van de overeenkomst. Maar wat let hen de situatie op papier anders voor te stellen dan dat deze in de (uitvoerings-) praktijk werkelijk is? De wetgever is krampachtig op zoek naar manieren om arbeidsrelaties te flexibiliseren maar dat is maar nauwelijks mogelijk gezien de wijze waarop het arbeidsrecht in het Burgerlijk Wetboek is geregeld. Hoe dan ook, wat er op papier staat doet er juridisch gezien niet zoveel toe. Het gaat er in rechte om hoe partijen zich in de praktijk jegens elkaar hebben gedragen.

Ten tweede wens ik op te merken dat voorgaand een beschouwing vanuit het fiscale perspectief is (is de opdrachtgever inhoudingsplichtig en premieplichtig of niet?). De vraag of er vanuit civiel perspectief sprake is van een arbeidsovereenkomst kan uitsluitend worden beantwoord op grond van afd. 7.10.1 BW. Feitelijk zou de fiscale beoordeling 100% moeten aansluiten bij de civiele beoordeling maar die connectie is in de loop van de afgelopen decennia zoekgeraakt.

¹¹ Als niet kon worden bewezen dat de opdrachtgever misbruik maakte van de VAR van zijn opdrachtnemer. De fiscus deed daar bepaald haar best niet voor.

2. DE ARTIESTENREGELING ONDER DE WET DBA

Door: D. Molenaar

1. Nieuwe Wet DBA: zelf arbeidsverhouding beoordelen

Zonder VAR moet er eerst beoordeeld worden of er misschien sprake is van een gewone dienstbetrekking. Ton Lamers heeft dat hiervoor besproken voor solisten, dirigenten, repetitors en begeleidingsgezelschappen. Met een VAR-wuo (of VAR-dga) was deze beoordeling overbodig, omdat zo'n VAR absolute vrijwaring gaf. Met de nieuwe Wet DBA is dat voorbij, iedereen moet weer zelf de beoordeling maken. Wel zijn er modelovereenkomsten die als hulpmiddel kunnen dienen.

2. Gezagsverhouding leidt tot dienstbetrekking

Kenmerkend voor een dienstbetrekking (arbeidsovereenkomst) is de gezagsverhouding. Als die bestaat moet iemand als werknemer in dienst bij de werkgever en moeten er loonheffingen worden afgedragen. Zo niet, dan is er sprake van een opdrachtovereenkomst en mag er bruto uitbetaald worden.

3. Modelovereenkomsten

Als er twijfel bestaat of er misschien dienstbetrekking zou zijn, kunnen goedgekeurde modelovereenkomsten een hulpmiddel zijn om zekerheid te krijgen, mits de werkelijkheid daarmee overeenstemt. De volgende overeenkomsten bestaan momenteel:

- a. Algemeen: geen werkgeversgezag + geen verplichting tot persoonlijke arbeid
- b. Dirigent bij koren en orkesten (LamersRozendal)
- c. Gastdirigent (NAPK en FNV KIEM)
- d. Gastregisseur en -choreograaf (NAPK en FNV KIEM)
- e. Gastrepetitor, -docent, -balletmeester en -assistent-choreograaf (NAPK en FNV KIEM)

4. Artiestenregeling

Als er geen dienstbetrekking bestaat, kan de artiestenregeling van toepassing zijn. De regeling geldt voor artiesten die optredens doen en niet als werknemer in dienst zijn. Veel artiesten maken er gebruik van, want de artiestenregeling heeft de volgende voordelen:

- Voor de artiest wordt alvast loonbelasting afgedragen
- Omdat er premies worden afgedragen is de artiest verzekerd voor de WW, ZW en WIA
- De artiest is feitelijk zelfstandig en kan daarom zijn inkomen na afloop van het jaar aangeven als winst uit onderneming, met alle bijbehorende belastingvoordelen.
- Er is geen BTW van toepassing, dus de administratie kan eenvoudig blijven.

Hiervoor kan de opdrachtgever een verloningsbureau inschakelen.

5. Uit de artiestenregeling stappen

Zelfstandige artiesten kunnen ook afzien van de artiestenregeling. Dat kan met een goedgekeurde modelovereenkomst of met een eigen verklaring. De tekst van die verklaring is:

Met dit optreden ontstaat geen dienstbetrekking. Hierdoor kan echter wel de artiestenregeling van art. 5a Wet LB en art. 4 Besluit van 24 december 1986 (sociale verzekeringen) van toepassing zijn, maar de artiest of het gezelschap kiest er voor om géén gebruik te maken van deze artiestenregeling, dus om géén loonheffingen te laten afdragen en niet verzekerd te zijn voor de werknemersverzekeringen. Bij een gezelschap geldt dit voor alle artiesten. Hiermee wordt voldaan aan art. 3bis UB LB en art. 4, lid 2 Besluit 24 december 1986. Door deze keuze mag de gage voor het optreden bruto (als uitkoopsom) aan de artiest of het gezelschap uitbetaald worden.

Vervolgens kan op elke factuur het beste een verkorte eigen verklaring gezet worden:

De artiest of het gezelschap heeft er voor gekozen om géén gebruik te maken van de artiestenregeling, dus om géén loonheffingen te laten afdragen en niet verzekerd te zijn voor de werknemersverzekeringen. Door deze keuze mag de opdrachtgever de gage voor het optreden bruto (als uitkoopsom) uitbetalen.

Bij een gezelschap moeten namen en adressen van de leden worden bijgevoegd. De teksten hoeven niet exact zo gebruikt te worden, maar mogen enigszins worden aangepast, mits de strekking maar hetzelfde blijft. Als een artiest of gezelschap vaker voor een opdrachtgever optredens doet, hoeft de eigen verklaring maar één keer afgegeven te worden.

6. Verder geen wijzigingen

De inhoudingsplichtigenverklaring, gageverklaring en regels voor buitenlandse artiesten en gezelschappen veranderen niet.

3. Conclusie en adviezen van het VNK

De vrij eenvoudige controle van de VAR is vervallen en koren zullen ten opzichte van zelfstandige artiesten anders moeten handelen dan voorheen. Voor zelfstandige dirigenten is er door de VNK een modelcontract aangeboden aan de belastingdienst dat wacht op goedkeuring.

Het is duidelijk dat de nieuwe overheidsregels moeilijke en onduidelijke materie zijn. Als u lid bent van de KCZB of de KBZON kunnen hun verloningsbureaus u helpen bij het contracteren van uw solisten en musici en bij de financiële afhandeling na uw concert. Zij houden de ontwikkelingen in de politiek nauwlettend in de gaten en zullen er alles aan doen om de regels voor u juist toe te passen.

Op grond van de beschikbare informatie komt de VNK tot de volgende adviezen:

Voor de solist: als vervanging van de VAR adviseren wij op het contract een tekst op te nemen waaruit blijkt dat de contractant het ondernemerschap beoogt; hij kan dit ook nog op zijn factuur afdrukken. De contracten van de KCZB en de KBZON voldoen hieraan. In geval van nieuwe inzichten of regelgeving zullen deze bureaus de contracten daaraan aanpassen.

Voor de dirigent: het is van groot belang dat er met de dirigent een contract is gesloten waarin duidelijk wordt gesteld dat hij niet in loondienst is, maar diensten verricht. Voor zelfstandige dirigenten is er nu een goedgekeurd modelcontract algemeen beschikbaar dat als bijlage bij het basiscontract gevoegd kan worden. Een contract dat deze twee in zich verenigt ligt ter goedkeuring bij de belastingdienst. In de loop van januari 2017 verwacht het VNK deze te kunnen publiceren.

Voor de repetitor: ook rond deze categorie bestaat veel onduidelijkheid en onzekerheid. Vooralsnog is ons advies om met uw begeleider een contract te sluiten dat niet leidt tot loondienst maar tot het verrichten van diensten en om zijn inkomsten jaarlijks op te geven middels een IB47-formulier. Voor nadere informatie dient u contact op te nemen met uw eigen korenbond.

Voor een begeleidingsgezelschap: voor deze groep is de mogelijkheid van de zelfstandige status onduidelijker. Veel orkesten hebben geen inhoudingsplichtigenverklaring en besteden de verloning uit aan verloningsbureaus zoals van de KCZB en de KBZON. Voor dit moment kiezen wij ervoor zelfstandigheid voor musici tot de mogelijkheden te laten behoren; zij moeten dan op hun facturen de tekst vermelden waarin zij verklaren het ondernemerschap te beogen. Ook hier geldt dat bij wijzigingen in inzicht of regelgeving de bureaus van de KCZB en de KBZON hun handelen hierop aan zullen passen.